وقىتۋ مەن وقۋ ساپاسىن تەك ٴوسىرۋ بارىسىندا كوركەمونەردىڭ شىن ٴمانىن قاراستىرىپ، حالىققا قىزمەت وتەۋ بارىسىندا كوركەمونەرمەن شۇعىلدانۋ اۋەلگى ماقساتىن شىڭداۋ كەرەك

(باسى 1 ـ بەتتە)

شي جينپيڭ بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: تەاتر ــ جۇڭحۋا مادەنيەتىنىڭ جاۋھارى، تەاتر ىستەرىن گۇلدەندىرۋدىڭ، دامىتۋدىڭ تەتىگى ادامدا. جۇڭگو شيچۇي تەاتر شۇەيۋانىنىڭ مەكتەپ قۇرىلعاندىعىنىڭ 70 جىلدىعىن جاڭا باستاما ەتىپ، پارتيانىڭ وقۋ ـ اعارتۋ باعىتىن جاپپاي دايەكتىلەندىرىپ، ونەگە كورسەتىپ ادام تاربيەلەۋ ٴتۇبىرلى مىندەتىن تياناقتاندىرىپ، قالىڭ وقىتۋشى ـ وقۋشىلاردى مادەنيەت سەنىمىن بەكەمدەۋگە، تاڭداۋلى ٴداستۇردى ساۋلەلەندىرۋگە، تۋراشىلدىقتى ساقتاپ جاڭالىق اشۋعا تاباندى بولۋعا جەتەكتەپ، وقىتۋ مەن وقۋ ساپاسىن تەك ٴوسىرۋ بارىسىندا كوركەمونەردىڭ شىن ٴمانىن قاراستىرىپ، حالىققا قىزمەت وتەۋ بارىسىندا كوركەمونەرمەن شۇعىلدانۋ اۋەلگى ماقساتىن شىڭداپ، جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ تاڭداۋلى ٴداستۇرلى مادەنيەتىن جالعاستىرىپ، سوتسياليستىك مادەنيەتتە قۋاتتى ەل قۇرۋعا ۇلتتىڭ دا اناعۇرلىم زور ۇلەس قوسۋىن ٴۇمىت ەتەمىن.

جۇڭگو شيچۇي تەاتر شۇەيۋانىنىڭ توركىنى ــ مادەنيەت مينيسترلىگى تەاتر جەتىلدىرۋ مەكەمەسى تەاتر تاجىريبە مەكتەبى بولىپ 1950 ـ جىلى قۇرىلعان، جاڭا جۇڭگو قۇرىلعانىنان كەيىنگى مەملەكەت قۇرعان تۇڭعىش تەاتر وقۋ ـ اعارتۋ قۇرىلىمى. تاياۋدا جۇڭگو شيچۇي تەاتر شۇەيۋانىنداعى ٴبىر ٴبولىم وقىتۋشى ـ وقۋشىلار ۋاكىلدەرى باس شۋجي شي جينپيڭگە حات جازىپ، شۇەيۋانىنىڭ 70 جىلدان بەرگى دامۋ جاعدايىنان مالىمەت بەرىپ، تەاتر ىستەرىن گۇلدەندىرۋگە ۇلەس قوساتىن ورتاق تىلەكتەرىن بىلدىرگەن ەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قاشقار ايماقتىق 1 ـ حالىق شيپاحاناسىنىڭ كونەٴشار گۋاڭجوۋ شينچىڭ شيپاحانا اۋماعى بۇل جولعى ىندەتتە بەلگىلەنگەن قابىلداپ ەمدەيتىن شيپاحانا بولدى. چىن چۋانگو قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ كۇشتەرى، ەمدەۋ جابدىقتارى، ٴدارى ـ دارمەكپەن قامداۋ، ەپيدەميولوگيالىق تەكسەرۋ سياقتى جاعدايلاردى تاپتەشتەي ۇعىستى ٴارى بەينە ەكران جۇيەسى ارقىلى اۋرۋ بەلگىسى جوق جۇعىمدالعۋشىلارمەن ىقىلاستى تۇردە اڭگىمەلەسىپ، ولاردى سەنىمدى كۇشەيتىپ، ۇمىتكەرلىك كوڭىل كۇيدى ساقتاپ، ەمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنە بەلسەنە سايكەسىپ، ەرتەرەك شيپاحانادان شىعۋعا ۇمتىلۋعا شابىتتاندىردى.

چىن چۋانگو تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ بارىسىندا بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: سەنىمدى بەكەمدەۋ، قيىندىقتى بىلەك بىرىكتىرە جەڭۋ، عىلمي ساقتانۋ ـ ەمدەۋ، دالمە ـ ٴدال شارا قولدانۋ باس تالابىن باتىل دايەكتىلەندىرىپ، حالىقتى بارىنەن جوعارى قويۋعا، ٴومىردى بارىنەن جوعارى قويۋعا تاباندى بولىپ، اناعۇرلىم پارمەندى، ٴونىمدى شارالار ارقىلى ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ سىندى وسى قيان ـ كەسكى شايقاستى كۇش سالا ويداعىداي جۇرگىزىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ٴومىرىنىڭ حاۋىپسىزدىگى مەن دەنساۋلىعىن باتىل قورعاۋ كەرەك. تەكسەرۋ ونىمدىلىگىن جوعارىلاتىپ، نۋكلەين قىشقىلىن تەكسەرۋدىڭ ٴاربىر بۋىنىنىڭ ٴونىمدى ۇشتاسۋىن، قاپىسىز ٴتۇيىلىسۋىن كۇشەيتىپ، حاۋىپسىز، جوعارى ٴونىمدى بولۋدى، ساندى مالىمەتتىڭ دۇرىس بولۋىن ورىنداۋ قاجەت. تارالۋ جولدارىن ٴۇزىپ، ەپيدەميولوگيالىق تەكسەرۋدى ۋاقتىلى ۇتا ورىستەتىپ، تىعىز جاناسۋشىلارعا، 2 ـ تىعىز جاناسۋشىلارعا جاپپاي، دالمە ـ ٴدال سۇڭگىنا ٴتۇسىپ ٴبىر ـ بىرلەي تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، تۇتاس قامتۋعا، قاعىس قالدىرماۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ ٴتيىس. ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ شارالارىن ەگجەي ـ تەگجەيلى تياناقتاندىرىپ، ەرتە بايقاۋعا، ەرتە مالىمدەۋگە، ەرتە اۋلاشالاۋعا، ەرتە ەمدەۋگە تاباندى بولىپ، اۋماقتا، دارەجەگە ٴبولىپ دالمە ـ ٴدال ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ شارالارىن ناقتى، ەگجەي ـ تەگجەيلى تياناقتاندىرىپ، بىرلەسىپ ساقتانۋ، بىرلەسىپ تىزگىندەۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، ٴتۇيىندى بۋىنداردى قاتاڭ مىقتى يگەرىپ، ادامدار شوعىرلى ورىندار مەن ٴتۇيىندى ورىنداردى باسقارۋ ـ مەڭگەرۋدى كۇشەيتىپ، سىرتقا شىعىپ كەتۋدەن، ىشتە تارالۋدان ساقتانۋ قورعانىس شەبىن باتىل قورعاۋ كەرەك. عىلمي قۇتقارۋ ـ ەمدەۋدى ورىستەتىپ، "ٴتورتتى شوعىرلاندىرۋ" پرينسيپىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، مەملەكەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كوميتەتى جاريالاعان ەڭ جاڭا ەمدەۋ جوباسىنا ساي، جۇڭگوشا ـ باتىسشا شيپاگەرلىكتى ۇشتاستىرۋعا، وتكەلدى الدىعا جىلجىتۋعا، عىلمي ەمدەۋگە تاباندى بولۋ قاجەت. قىزمەت وتەۋدى، قاماتاماسىز ەتۋدى ويداعىداي ىستەپ، بۇقارانىڭ ٴجىتى قاداعالاپ وتىرعان ماسەلەلەرىنە بەلسەنە جاۋاپ قايتارىپ، دەر كەزىندە كۇدىك ـ كۇمانىن ارىلتىپ، قيىنشىلىقتارىن، تالاپتارىن كۇش سالا شەشۋ ٴتيىس؛ عىلمي ساقتانۋ، قورعانۋ بىلىمدەرىن كەڭىنەن جالپىلاستىرىپ، ٴار ۇلت حالىق بۇقاراسىنىڭ مادەنيەت ساپاسى مەن ٴوزىن قورعاۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋىنا جەتەكشىلىك ەتۋ جانە كومەكتەسۋ كەرەك؛ كوپ ٴتۇرلى شارانى قاتار قولدانىپ، تۇرعىنداردى تۇرمىستىق قاجەتتى بۇيىمدارمەن جانە سۋمەن، ەلەكترمەن، گازبەن، جىلۋمەن قاماتاماسىز ەتۋدى، قامداۋدى كۇشەيتۋ قاجەت. قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن قاتايتىپ، قالىڭ پارتيا مۇشەلەرى بۇقارانىڭ جان اشىرى جانە قورعاۋشىسى بولىپ، ناقتاپ كىرىسىپ، ىجداعاتتىلىقپەن ىستەپ، ٴتۇرلى دالمە ـ ٴدال ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ شارالارىن ناقتى، ەگجەي ـ تەگجەيلى، تىڭعىلىقتى يگەرىپ، ىندەتتەن ساقتانۋدىڭ، ىندەتكە قارسى اتتانۋدىڭ قورعانىن بەكەمدەۋ كەرەك.

اۆتونوميالى رايوننىڭ باسشىلارىنان لي پىڭشين، لي يفي، ليۋ سۋشى، ياڭ يۇڭ قاتارلىلار بىرگە تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى.

---

3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجىلىسىنىڭ رۋحىن ۇيرەنەيىك، دايەكتىلەندىرەيىك
جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسياليستىك شينجياڭ قۇرۋعا قۇلشىنايىق

اۆتونوميالى رايوننىڭ باسشىلارى كادرلارعا، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەرگە 3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجىلىسىنىڭ رۋحى جونىندە ۇگىت ـ لەكسيا جاسادى

جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ٴدال دايەكتىلەندىرىپ، كەزەكتەگى ٴتۇرلى قىزمەتتەردى تيتتەي دە بوساڭسىتپاي جاقسى يگەرۋ كەرەك

گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى تىلشىلەرى **جاڭ يانفاڭ، جاۋ جيىۋن** 10 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. تاياۋدا اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ۇيىمداستىرۋ ٴبولىمىنىڭ باستىعى لي يفي، اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ٴتارتىپ تەكسەرۋ كوميتەتىنىڭ شۋجيى، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى ياڭ شين جەكە ـ جەكە رايونىمىزداعى ٴار ۇلت كادرلارىنا، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەرگە 3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجىلىسىنىڭ رۋحى جونىندە ۇگىت ـ لەكسيا جاسادى.

10 ـ ايدىڭ 20 ـ كۇنى لي يفي اۆتونوميالى رايونداعى ولكە، مينيسترلىك دارەجەلى دەمالىسقا، پەنسياعا شىققان كادرلارعا، اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم ۇيىمداستىرۋ بولىمىندەگى، شتات كەڭسەسىندەگى، قارت كادرلار مەكەمەسىندەگى، پارتكوم پارتيا مەكتەبىندەگى (اكىمشىلىك شۋەيۋانى)، سونداي ـ اق اۆتونوميالى رايوننىڭ "ۇعىسۋ، تيىمدىلىك جاساۋ، توعىستىرۋ" بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت باسشىلىق گرۋپپاسى كەڭسەسىندەگى پارتيالى كادرلارعا ۇگىت ـ لەكسيا جاسادى. لي يفي مىنالاردى باسا دارىپتەدى: جاڭا داۋىردەگى پارتيا قۇرىلىسىنىڭ جالپى تالابىن باتىل دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، پارتيانىڭ جاپپاي باسشىلىعىنا تاباندى بولىپ جانە ونى كۇشەيتىپ، قۋاتتى كادرلار قوسىنىن قۇرىپ، بەرىك نەگىزگى ساتى ۇيىمدىق جۇيەسىن ورناتىپ، جارامدى بۇقارالىق قىزمەت مەحانيزمىن قالىپتاستىرۋ كەرەك. مۇراتتى سەنىم تاربيەسىن كۇشەيتىپ، ساياسي جاقتان توسەلۋ مەن ساياسي ساپانى پارىقتاۋدى كۇشەيتىپ، تاربيەلەۋ ـ باۋلۋ سەرپىنىن ارتتىرىپ، پارتياعا ادال، ٴمورالدى دا قابىلەتتى جوعارى ساپالى از ۇلت كادرلار قوسىنىن قۇرۋدى ماڭىزدى مىندەت رەتىندە تىنباي ۇدايى يگەرۋ؛ ۇلت رۋحىن جانە ٴداۋىر رۋحىن اسقاقتاتىپ، تۇراڭعى رۋحىن جانە بيىكتۋان رۋحىن اماليااتتا ايگىلەپ، ٴار دارەجەلى كادرلاردى جاڭا داۋىردە شەكارا وڭىرگە تامىر تارتۋعا، شەكارا وڭىرگە ۇلەس قوسۋعا جىگەرلەندىرۋ كەرەك.

لي يفي بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: وسكەلەڭ ساياسي ساناللىقپەن، يدەيالىق ساناللىقپەن، ارەكەت ساناللىعىمەن 3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجىلىسىنىڭ رۋحىن ۇيرەنۋدى، دايەكتىلەندىرۋدى جاقسى يگەرۋ كەرەك. ٴماجىلىستىڭ رۋحاني ٴمانىن ىشكەرلەي ۇيرەنىپ، ٴتۇسىنىپ، ۇدايىلانعان ۇيرەنۋ مەحانيزمىنەن جاقسى پايدالانىپ، پارتيالى كادرلاردى مەرزىمىنە، توپقا ٴبولىپ جۇيەلى تاربيەلەپ، پارتيالى كادرلاردى ۇيرەنۋمەن تولىق قامتۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ؛ ٴار دارەجەلى پارتيا ۇيىمدارى كوپ ٴتۇرلى فورما قولدانىپ، ٴماجىلىس رۋحىن كەڭىنەن ۇگىتتەپ، كوكەيگە ۇيالاتۋ؛ جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ٴدال دايەكتىلەندىرىپ، كەزەكتەگى ٴتۇرلى قىزمەتتەردى تيتتەي دە بوساڭسىتپاي جاقسى يگەرىپ، ٴتۇيىندى مىندەتتەردى تارماق ٴتۇر بويىنشا اشالاپ، جىكتەپ، شي جينپيڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شەشىمدەرىنىڭ، ورنالاستىرۋلارىنىڭ شينجياڭدا تياناقتانىپ تامىر تارتۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

10 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن ياڭ شين ٴتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ جۇيەسىندە 3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجىلىسىنىڭ رۋحى تۋرالى ۇگىت ـ لەكسيا جاساپ، مىنانى باسا دارىپتەدى: بۇكىل رايونداعى ٴار دارەجەلى ٴتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ ورگاندارى شينجياڭ قىزمەتى باس نىساناسىن مىقتاپ يگەرىپ، شينجياڭدى زاڭمەن جونگە سالۋعا، شينجياڭدى ىنتىماقتاسا ورنىقتىرۋعا، شينجياڭدى مادەنيەتپەن نارلەندىرۋگە، حالىقتى بايىتىپ شينجياڭدى گۇلدەندىرۋگە، شينجياڭدى بايانى كوركەيتۋگە تاباندى بولۋ كەرەك. ٴبىر جاعىنان، بولشەكتەۋشىلىككە قارسى تۇرۋ كۇرەسىن يگەرۋگە، ەندى ٴبىر جاعىنان، پارتيا ستيلى، پاكتىك قۇرىلىسى جانە شىرىكتەسۋگە قارسى تۇرۋ كۇرەسىن يگەرۋگە تاباندى بولىپ، بولشەكتەۋشىلىككە قارسى كۇرەس ٴتارتىبىنىڭ ماڭىزدى كەزەڭدىك جەتىستىگى مەن شىرىكتەسۋگە قارسى كۇرەستىڭ ۇستەم جەڭىسىن ۇزدىكسىز بەكەمدەپ، قورعاپ، ستيلى پاك، سالتى دۇرىس ساياسي ەكولوگيا قالىپتاستىرۋ كەرەك.

ياڭ شين مىنالاردى تالاپ ەتتى: بۇكىل رايونداعى ٴار دارەجەلى ٴتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ ورگاندارى 3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجىلىسىنىڭ رۋحىن، اسىرەسە، باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ ماڭىزدى ٴسوزىنىڭ رۋحىن ۇيرەنۋدى، ۇگىتتەۋدى، دايەكتىلەندىرۋدى قازىرگى جانە بۇدان كەيىنگى ٴبىر مەزگىلدەگى ماڭىزدى ساياسي مىندەت ەتىپ، ۇيرەنۋدى، زەرتتەۋدى، تالقىلاۋدى تىڭعىلىقتى ورىستەتىپ، كەڭىنەن ۇگىتتەپ، ۇگىت ـ لەكسيا جاساپ، ىشكەرلەي تەكسەرىپ ـ زەرتتەپ، ٴتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ قىزمەتىنىڭ جوعارى ساپالى دامۋىنا تۋ ساۋ بولىپ وتىرعان كورىنەكتى ماسەلەلەردى ٴونىمدى تۇردە شەشۋ كەرەك. ساياسي باقىلاۋدى كۇشەيتىپ، ٴماجىلىس رۋحىنىڭ دايەكتىلەنۋ، تياناقتانۋ جاعدايىن ارقاۋ ەتە وتىرىپ، قاداعالاي باقىلاپ، دالمە ـ ٴدال باقىلاپ، شي جينپيڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شەشىمدەرىنىڭ، ورنالاستىرۋلارىنىڭ شينجياڭدا تياناقتانىپ تامىر تارتۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، ىنتىماقتى، جاراسىمدى، گۇلدەنگەن، باي، وركەنيەتتى، العا باسقان، تىنىش ٴومىر، شات ـ شادىمان تىرشىلىك كەشىرگەن، ەكولوگياسى تاماشا جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسياليستىك شينجياڭ قۇرۋ جولىندا قاجىماي ـ تالماي كۇرەس جۇرگىزۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ نىسانى ارقىلى كىرىستى ارتتىرۋعا جەتەكتەدى، ەڭ تومەنگى شەكتەن تۇسىرمەي قاماتاماسىز ەتۋ ارقىلى قايتا كەدەيلەسۋدىڭ الدىن الدى، ٴبىر ـ بىرلەگەن تىڭعىلىقتى شارالار كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ نەگىزىن بەكەمدەپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ تابىسىنا قول جەتكىزدى، تۇتاس اۋداندا كەدەيلىكتىڭ تۋىلۋ سالىستىرماسى 2014 ـ جىلعى 35.22%تەن 2019 ـ جىلى 7.1%كە تومەندەدى. بۇل كۇندەرى وسى سان نولگە ٴتۇستى.

كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدە تۇبىرىنە دەيىن سۇيەمەلدەدى

5 اي عانا قىزمەت ىستەگەنىمەن، ماماتابدۋللا اسەن بۇل كۇندەرى شينجياڭ مەيبيتى توبى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ رەتتەۋ 2 ـ ٴبولىمى سەحىنىڭ مەڭگەرۋشىسىنە ايىنالىپ، ايلىق كىرىسى 3000 يۋانعا جەتتى.

ماماتابدۋللا قاراقاش اۋدانى زاۋا قالاشىعى لاڭگار قىستاعىنىڭ ادامى. 4 جىلدىڭ الدىندا اقشا تابۋ ٴۇشىن ول ىشكى وڭىرلەرگە بارىپ كاۋاپ ساتىپ، تاپقان اقشاسىن وتباسىنا بەرەتىن. ٴبىراق اكە ـ شەشەسىنىڭ جاسى بارعان سايىن ۇلعايىپ، باعىپ ـ قاعۋعا تۋرا كەلەدى، بيىل 5 ـ ايدا ول اۋىلىنا قايتۋعا بەكىنەدى ٴارى تەز ارادا شينجياڭ مەيبيتى سەرىكتەستىگىنەن جۇمىس تاۋىپ الادى.

ماماتابدۋللا زاۋودتاعى قىزمەتتەستەرىنىڭ كوبىنىڭ توڭىرەكتەگى اۋىل ـ قالاشىقتاردان كەلگەندىگىن، جارتىسىنان كوبىنىڭ كەدەي وتباسى ەكەندىگىن، بۇل كۇندەرى ادام باسىنا شاققانداعى ايلىق كىرىستەرىنىڭ 2600 يۋانعا جەتەتىندىگىن، وتباسى تۇرمىستارىنىڭ دەرلىكتەي جاقسارعاندىعىن بايقادى.

"قازىر قىستاقتا بوس جۇرەتىن ادام جوق دەرلىك. قىستاقتا جاقىن ماڭداعى زاۋودتاردا جۇمىس ىستەۋگە بولادى، كوپشىلىكتىڭ بارلىعى قۇلشىنا قىزمەت ىستەپ، اقشا تاۋىپ جاتىر. مەنىڭ كورشىم ابىلەت المجان بۇرىن ەلەكتروسيكلدى دە ساتىپ الا المايتىن، قازىر ٴبىر ٴدارى ـ دارمەك جاساۋ زاۋودىنا بارىپ جۇمىس ىستەگەننەن كەيىن شاعىن اۆتوكولىك ساتىپ الدى، تاعى ٴبىر ٴدارى ـ دارمەك دۇكەنىن اشۋعا دايىندالۋدا". ماماتابدۋللا ماڭايىنداعى ادامداردا بولعان وزگەرىستەردى ٴبىر ـ بىرلەپ اۋىزعا الدى.

قۇلشىنۋ ارقىلى جاعدايىن وزگەرتكەن تەك ماماتابدۋللا عانا ەمەس. ابىلەز ٴماتتۇرسىن 21 جاستا، بۇرىن كەدەي وتباسى بولاتىن، قاراقاش اۋدانى ۋانفىڭ مال شارۋاشىلىعىن دامىتۋ شەكتى سەرىكتەستىگىنە بارىپ جۇمىس ىستەگەننەن كەيىن، قاجىماي قۇلشىنىپ، مال شيپاگەرىنە ايىنالىپ، ايلىق ەڭبەكاقىسى 4000 يۋانعا مولايدى، ال قازىر ٴوندىرىس فەرماسىنىڭ ورىنباسار باستىعى بولعان ونىڭ ايلىق كىرىسى 6000 يۋانعا جەتتى.

حوتان شىڭگويۋان اۋىل شارۋاشىلىعى عىلىم ـ تەحنيكاسىن اشۋ شەكتى سەرىكتەستىگى جەرگىلىكتى ورىننىڭ ەرەكشە باعىمشىلىق كاسىبىنە سۇيەنىپ، 1000نان استام كەدەي وتباسىن كىرىستەرىن ارتتىرۋعا جەتەكتەدى؛ شامولۋيگويۋان اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى سەلبەستىك كووپەراتيۆى ەلەكتروندى ساۋدا تۇعىرى ارقىلى ٴوندىرۋ ـ قامداۋ ـ ساتۋ ٴبىر جەلىلەنگەن تيجارات تىزبەگىن قۇرىپ، توڭىرەكتەگى 1700 شارۋانى جۇمىسقا قابىلدادى، مۇنىڭ ىشىندە كەدەي وتباسىلارىنان 950 ادام بار؛ حوتان باليمۋ ساۋدا شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى قىستاقتا 11 زاۋود قۇرىپ، كەدەي وتباسىلارىنان 950 نەشە ادامدى جۇمىسقا قابىلدادى، ادام باسىندىق كىرىس 2200 يۋان بولدى...

سوڭعى جىلدارى قاراقاش اۋدانى كاسىپ سالاسى ارقىلى جۇمىستانۋدى دەمەپ، جۇمىستانۋ ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدى جەبەپ، بايلىق قاينارى قابىلەتىن تەرەڭ اشىپ، كاسىپ سالاسىن دامىتۋ مەن جۇمىستاندىرۋ ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدى ۇشتاستىرىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ ورنالاسۋىن اناعۇرلىم ساپالاندىردى، سانجۋلياڭ، يۋيشڭيۋان كەپتەر شارۋاشىلىعى، ۋانفىڭ مال شارۋاشىلىعى، شۋشاڭلاۋجۇن، شينجياڭ مەيبيتى سياقتى كاسىپورىنداردى ەنگىزىپ، قويان، كەپتەر، قوي، تاۋىق، ۇيرەك، قاز، سيىر باعىمشىلىعى، مانەرلەۋ سياقتى ەگىن، مال شارۋاشىلىعى تىرەكتى كاسىپ سالالارىن دامىتتى، قازىر تۇتاس اۋداندا ونەركاسىپ كاسىپورىنىنان 108ى، اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپورنىنان 28ى بار، 7 شاعىن، ۇساق كاسىپ سالاسى باقشاسى، 15 اۋىل ـ قالاشىق اۋىل شارۋاشىلىق ساۋدا بازارى، 43 سەنترلى قىستاق شارۋاشىلىق قۇرۋ بازارى قۇرىلىپ، كەدەي وتباسىلارىنىڭ جۇمىستانىپ كىرىستەرىن ارتتىرۋىنا پارمەندى جەتەكشىلىك ەتتى.

نىسان ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدى سۇيەنىش ەتتى

جاستاردىڭ زاۋودتاردا جۇمىستانىپ، كىرىستەرىن ارتتىرۋىنا بولادى، قىستاقتا قالعان كەدەي وتباسىلارىنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلۋى قارجى جانە نىسانىنىڭ سۇيەمەلدەۋىن ٴتىپتى دە قاجەت ەتەدى.

"بىرنەشە كۇن ىلگەرى مەن 90 تاۋىق ساتتىم، شوجەلەردىڭ اقشاسىن تاپسىرعانىنان كەيىن 4500 يۋان تازا پايدا تاپتىم". قاراقاش اۋدانى اقساراي اۋىلى قۇمدان قىستاعىنىڭ تۇرعىنى ماماتالى تۇرسىنباقىنىڭ تاۋىق قوراسى بوساپ، قالتاسى قامپايدى.

ٴبىر رەتكى قاتىناس شىرعالاڭىنان كەيىن، ماماتالى مۇگەدەككە ايىنالىپ كەدەي بولىپ قالادى. 2018 ـ جىلى "ۇعىسۋ، تيىمدىلىك جاساۋ، توعىستىرۋ" بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتى مەن قىستاق "ەكى كوميتەتى" 509 مىڭ يۋان قارجى قۇراپ، 103 كەدەي وتباسىنا قارا تاۋىق باعاتىن 103 دوعاشا لاپاستى شوعىرلاندىرا سالىپ بەردى. قارا تاۋىق ٴبىر جىلدا 2 توپتا ساتىلادى، ٴاربىرىن 65 يۋانعا ساتۋعا بولادى، شوجەنىڭ جانە باعۋدىڭ وزىندىك قۇنىن شەگەرىپ تاستاعاندا، ٴار وتباسى جىلىنا 9000 يۋان كىرىس كىرگىزەدى. ماماتاليدىڭ ايەلى قىستاقتاعى سەلبەستىك كووپەراتيۆىندە ۋاقىتشا جۇمىس ىستەيدى، اي سايىن ونىڭ دا تۇراقتى كىرىسى بار. كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ نىسانىنىڭ قولداۋىنا سۇيەنگەن ماماتاليدىڭ وتباسى ەرتە كەدەيلىكتەن ارىلدى.

"باعىمشىلىق ىستەۋدىڭ اقشاسى شينجياڭعا كومەكتەسۋ قارجىسىنان جانە كەدەيلەرگە كومەكتەسۋ، سۇيەمەلدەۋ قارجىسىنان كەلەدى، بۇل اقشانى تەك جۇمساۋدى عانا ٴبىلىپ، كىرىس كىرگىزبەۋگە بولمايدى"، ـ دەدى اۆتونوميالى رايوندىق ارىز ـ ارمان مەكەمەسىنەن قۇمدان قىستاعىندا تۇراتىن ٴبىرىنشى شۋجي لي يۇيگاڭ، شوجە تاراتقان كەزدە شارۋا وتباسى اقشا تاپسىرمايدى، ٴبىراق تاۋىق ساتىپ پايدا تاپقانىنان كەيىن، شارۋالار وتباسى شوجەنىڭ اقشاسىن تاپسىرۋى كەرەك، بۇل اقشا قايتا اينالىپ كەلىپ "قارجى قويماسىنا" قۇيىلىپ، قايتالاما پايدالانىلىپ، ەڭ ۇلكەن دەڭگەيدە قارجىنىڭ سۇيەمەلدەۋ رولىن ساۋلەلەندىرەدى.

نىسان قارجىسىنىڭ قولداۋىندا وسى قىستاق ىلگەرىندى ـ كەيىندى سيىر، قوي، تاۋىق، كەپتەر باعىمشىلىعى، تاقتايشا ماتەريالدار مانەرلەۋ سياقتى 8 سەلبەستىك كووپەراتيۆىن جانە كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سەحىنان بىرەۋىن قۇردى، تۇتاس قىستاقتاعى 40%تان استام كەدەي وتباسى سەلبەستىك كووپەراتيۆىنە جارنا قوسىپ، 90%تەن استام ەڭبەككۇش سەلبەستىك كووپەراتيۆىندە جۇمىستاندى.

قاراساي قالاشىعى شارۋالار وتباسىنىڭ اماناتتاپ باقتىرۋ جانە ٴوزى باعۋ ٴادىسىن بىرلەستىرىپ، اسىل تۇقىم، جەتىلدىرۋ، باعۋ، ساتۋ ٴبىر تۇلعالانعان مال شارۋاشىلىعى باعىمشىلىعى كاسىپ سالاسى تىزبەگىن قۇرىپ، ىستەۋدى قالايتىن 2005 كەدەي وتباسىن شاعىن سومالى امانات ـ قارىز اقشادان پايدالانىپ باعىمشىلىقپەن شۇعىلدانۋعا باستاپ، كەدەيلىكتەن ارىلىپ، كىرىستەرىن ارتتىرۋعا ٴونىمدى جەتەكتەدى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدىڭ باياندىلىعىن جوعارىلاتۋ ٴۇشىن، سوڭعى جىلدارى قاراقاش اۋدانى اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ كاسىپ سالالانۋ دامۋىن بار كۇشپەن ىلگەرىلەتىپ، ەرەكشە ەگىنشىلىكتى (باعىمشىلىق) جايعاستىرۋدى تۇڭعىرەكتەي وتىرىپ، "كاسىپورىن + بازا + سەلبەستىك كووپەراتيۆى + كەدەي وتباسى" دامۋ ۇلگىسىن قولدانىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ شوعىرلانا، كولەمدەنە جۇرگىزىلۋىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتتى، سونىمەن بىرگە كەدەي وتباسىلارىنىڭ ىشكى قوزعاۋشى كۇشىن قاۋلاتۋعا باسا ٴمان بەرىپ، بيىل الدىڭعى جارتى جىلدا 22 مىڭ 3 ارىقۋ تۇرعىزىلىپ، كارتىشكالاندىرىلعان كەدەي وتباسى كاسىپ سالاسىنىڭ جانە نىسانىنىڭ جەتەكتەۋىندە كىرىستەرىن ارتتىردى.

ەڭ تومەنگى شەكتەن تۇسىرمەي قاماتاماسىز ەتىپ، قايتا كەدەيلەسۋدەن ساقتاندى

"جاقسى ساياساتتىڭ ارقاسى عوي، ايتپەگەندە كەدەيلىك قالپاعىن قالاي لاقتىرا الار ەدىك"، ـ دەدى اقساراي اۋىلى قۇمدان قىستاعىنىڭ تۇرعىنى تۇرنيسا روزىمەت تىلشىگە، بىلتىر كۇيەۋى اياق استىنان قايتىس بولىپ، وتباسىنىڭ تىرەگىنەن ايىرىلىپتى. "كەدەيلىكتەن ەندى عانا ارىلدىق، قايتا كەدەيلەسىپ قالامىز با؟" دەپ تۇرنيسا ىشتەي قاتتى ابىرجيدى...

جاعدايدى ۇعىسقانىنان كەيىن، قىستاق كادرلارى دەرەۋ تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، جۇمىستاندىرۋ، كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ سياقتى ٴبىر قىدىرۋ شارالاردى دەرەۋ ىسكە قوستى. قىستاق ونىڭ دۇكەن اشۋىنا، سونداي ـ اق ٴبىر قورا قارا تاۋىق باعۋىنا كومەكتەستى جانە ونىڭ قىستاقتاعى پوچتا جەدەل جولداما جۇمىستارىن وكىلەتتى ىستەۋىنە مۇمكىندىك جاساپ، ىنتەرنەت ارقىلى ساتقان جاڭعاق سياقتى ونىمدەردەن وعان پايدا ۇلەسىن بەردى. دارەجەگە ٴبولىپ باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ، ساقتاندىرۋ مەحانيزمىنىڭ رولىمەن بۇل وتباسىنىڭ حال ـ جايى وڭالا باستادى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ ىلگەرىلەتىلىپ بۇگىنگى كۇنگە جەتكەندە، قايتا كەدەيلەسۋدەن ساقتانۋ مەن ۇزدىكسىز قامال الۋ بىردەي ماڭىزدى. سوندىقتان قاراقاش اۋدانى "قىزىل، قىزعىلت سارى، سارى، جاسىل" سىندى ٴتورت ٴتۇستى دارەجەگە ٴبولىپ باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ، ساقتاندىرۋ مەحانيزمىن اتقارىپ، ايىنا ٴبىر رەت باقىلاپ ـ تەكسەرىپ، كەدەي وتباسىلاردىڭ جارىققا شىعۋ احۋالىنا دەر كەزىندە تالداۋ جۇرگىزىپ، تۇجىرىم جاساپ، يكەمدى قاداعالاپ، تۇرلەرگە ٴبولىپ كومەكتەسىپ سۇيەمەلدەدى، قازىر كەدەيلىكتەن ارىلۋ ورنىقتى بولماعان وتباسىلار مەن كەدەيلەسۋگە تاياپ تۇرعان وڭاي كەدەيلەسەتىن وتباسىلار تۇگەلدەي كەدەيلىكتەن ارىلۋ ولشەمىنە جەتتى. كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعارىلعان كەدەي قىستاقتارعا قاراتا اۋدان دارەجەلى باسشىلاردىڭ كەدەي قىستاقتارمەن بايلانىس جاساۋ، كادرلاردىڭ كەدەي وتباسىلاردى كوتەرمەگە الىپ بايلانىس جاساۋ مەحانيزمى وزگەرمەدى، قازىرگى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ساياساتتارىنىڭ جالپى تۇراقتىلىق ورنىقتىلىعى ساقتالدى.

مەملەكەتتىڭ "ٴۇش رايون، ٴۇش وبلىس" كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ ٴتۇيىندى ٴوڭىرى رەتىندە، قاراقاش اۋدانى "ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ٴۇشتى قاماتاماسىز ەتۋدى" ارقاۋ ەتىپ، بارلىق قىستاقتاردى، بارلىق شارۋا وتباسىلارىن جاپپاي بەتتەپ تەكسەرىپ، اداقتاپ، بايقالعان ماسەلەلەردى دەر كەزىندە شەشتى.

سالاماتتىق بويىنشا كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ساياساتىن تياناقتاندىرىپ، "الدىمەن ەمدەپ، سوڭىنان اقى تولەۋ"، "ٴبىر تالوندىق" ەسەپ جابۋ قىزمەت وتەۋىن ورىستەتتى؛ تۇبەركۋلەز اۋرۋىن "جاپپاي تەكسەرۋ، جاپپاي ەمدەۋ، ەمدەۋگە تيىستىلەرىن تۇگەل ەمدەۋ، شوعىرلى جيناپ ەمدەۋ" قىزمەتىن جاپپاي بەتتەپ ورىستەتىپ، "تىعىز بايلانىسقان" ەمدەۋ ورتاق تۇلعاسى قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتىپ، نەگىزگى ساتىدا الدىمەن دياگنوز قويۋ، شۇعىل، سوزىلمالى ناۋقاستاردى ٴبولىپ ەمدەۋ، قوس باعىتتا باسقا جەرگە اپارىپ دياگنوز قويۋ، جوعارى ـ تومەن بىرگە ارەكەتتەنۋ سىندى دياگنوز قويۋ، ەمدەۋ ۇلگىسىن ورناتتى، اۋدان، اۋىل السى ارالىقتان دياگنوز قويۋ جۇيەسى بۇقارانىڭ ەمدەلۋىنە قولايلىلىق جاراتتى؛ وقۋ ـ اعارتۋ ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ساياساتىن جاپپاي تياناقتاندىرىپ، وقۋدان قول ٴۇزۋدى تەجەۋدى، وقۋعا كەپىلدىك ەتۋدى كۇشەيتىپ، مىندەتتى وقۋ ـ اعارتۋ كەزەڭىندە مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل ـ جازۋ وقىتۋىنىڭ جاپپاي قامتۋىن، وتباسىندا قيىنشىلىعى بار داشوە وقۋشىلارىنا قارجىلاي كومەك بەرۋدىڭ جاپپاي قامتۋىن كۇشەيتتى؛ بۇكىل اۋدانداعى شارۋا وتباسىلارىنىڭ تۇرعىن ٴۇي حاۋىپسىزدىگىن قاماتاماسىز ەتۋ نىساناسى تۇگەلدەي ورىندالدى؛ اۋىز سۋ حاۋىپسىزدىگىن بەكەمدەۋ، جوعارىلاتۋ ينجەنەرياسى جۇرگىزىلىپ، كەدەي قىستاقتاردى، كەدەي وتباسىلاردى حاۋىپسىز اۋىز سۋمەن جاپپاي قامتۋ جۇزەگە اسىرىلدى.

سونىمەن بىرگە، قاراقاش اۋدانى قاتىناس ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدىڭ كوپ ٴتۇرلى ينجەنەرياسىن جۇرگىزۋ ارقىلى كەدەي قىستاقتاردىڭ ٴجۇرىپ ـ تۇرۋ شارت ـ جاعدايىن ىركىلىسسىزدەندىرىپ، 3 جىلدا 1775.3 كيلومەتر اۋىل ـ قىستاق تاس جولىن سالدى. قازىرگە دەيىن بۇكىل اۋداندا تاس جولدىڭ جالپى ۇزىندىعى 5918 كيلومەترگە جەتىپ، بۇكىل اۋدانداعى بۇقارانىڭ كەدەيلىكتەن ارىلىپ بايۋىنا داڭعىل جول اشتى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ اياقتالۋ كەزەڭى ــ اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋدىڭ باستالۋ كەزەڭى. قاراقاش اۋدانى الدىن الا جوبالاۋعا تاباندى بولىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جەتىستىكتەرى مەن كەدەيلىكتى ازايتۋدىڭ جاڭا ستراتەگياسىن "14 ـ بەسجىلدىق" جوباعا جانە اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ ستراتەگياسى جوباسىنا ەنگىزىپ، كاسىپ سالالارىنىڭ ۇلاسۋىن، دارىندىلاردىڭ ۇلاسۋىن، جوبالاردىڭ ۇلاسۋىن، ۇيىمدىق ۇلاسۋدى، ساياساتتىق ۇلاسۋدى مىقتاپ يگەرىپ، اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋگە بەرىك نەگىز قالادى.